

เอกสารประกอบการสอนวิชา

การบัญชีบริษัทจำกัด

2201 – 2103

โดย

นางสาวอรรวรรณ นารีย์จรัส

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เอกสารประกอบการสอนวิชา การบัญชีบริษัทจำกัด รหัสวิชา 2201-2103 จัดทำขึ้นตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) ประเภทวิชาพาณิชยกรรมของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นปวช. 2 สาขาวิชาพาณิชยการ สาขางานการบัญชี

เอกสารประกอบการสอนวิชา การบัญชีบริษัทจำกัด นี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 หน่วย ดังนี้

1. บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด
2. การจำหน่ายหุ้นและการริบหุ้น
3. งบการเงินของบริษัทจำกัด
4. การเพิ่มทุน การลดทุน และหุ้นทุนได้รับคืน
5. การแก้ไขข้อผิดพลาดทางบัญชี
6. การชำระบัญชีเลิกบริษัทจำกัด
7. หุ้นกู้ของบริษัทมหาชนจำกัด

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารประกอบการสอนวิชา การบัญชีบริษัทจำกัด นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน นักเรียนนักศึกษา และผู้สนใจที่จะศึกษา หากมีข้อบกพร่องหรือข้อเสนอแนะประการใด โปรดส่งข้อเสนอแนะมาที่ e-mail : orawan_196 @ hotmail.com ผู้เรียบเรียงยินดีน้อมรับเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

อรวรรณ นารีย์จรัส

ครูชำนาญการ

วิชา การบัญชีบริษัทจำกัด รหัสวิชา 2201-2103
ระดับชั้นปวช.2 จำนวน 3 หน่วยกิต เวลา 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

จุดประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ และกระบวนการปฏิบัติงานบัญชีของกิจการบริษัทจำกัด และบริษัทจำกัด (มหาชน)
2. เพื่อให้มีทักษะปฏิบัติงานบัญชีเบื้องต้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป สำหรับกิจการบริษัทจำกัด และบริษัทจำกัด (มหาชน)
3. เพื่อให้มีทัศนคติ ความมีวินัย ความเป็นระเบียบ สะอาดรอบคอบ มีความอดทน รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพบัญชี

มาตรฐานรายวิชา

1. เข้าใจหลักการ และกระบวนการปฏิบัติงานบัญชีเกี่ยวกับกิจการบริษัทจำกัด และบริษัทจำกัด (มหาชน)
2. บันทึกรายการบัญชีของกิจการบริษัทจำกัด และบริษัทจำกัด (มหาชน)
3. จัดทำรายงานทางการเงินของกิจการบริษัทจำกัด และบริษัทจำกัด (มหาชน)
4. ชำระบัญชีของกิจการบริษัทจำกัด และบริษัทจำกัด (มหาชน)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับความหมายและข้อแตกต่างระหว่างบริษัทจำกัด และบริษัทจำกัด (มหาชน) พอสังเขป การจำหน่ายหุ้นทุน และการจัดทำทะเบียนผู้ถือหุ้น การบันทึกรายการเกี่ยวกับการจำหน่ายหุ้นทุนในราคาตามมูลค่า สูงกว่ามูลค่า และจำหน่ายหุ้นทุนในราคาต่ำกว่ามูลค่าของบริษัทจำกัด (มหาชน) ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งบริษัท การริบหุ้น การจัดทำงบการเงินของบริษัทจำกัดตามกฎหมาย การจัดสรรกำไร สํารองตามกฎหมาย และสํารองอื่น ๆ การเพิ่มทุน และการลดทุนของบริษัทจำกัด การเลิกกิจการและชำระบัญชีของบริษัทจำกัด การแก้ไขข้อผิดพลาดทางบัญชี

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับการบัญชีขายหุ้นกู้ของบริษัทจำกัด (มหาชน)

สารบัญ

	หน้า
หน่วยที่ 7	
หุ้นกู้ของบริษัทมหาชนจำกัด	1
1. ความหมายของหุ้นกู้	3
2. ชนิดของหุ้นกู้	3
3. รายการที่ต้องมีในใบหุ้นกู้	3
4. หลักเกณฑ์ในการออกหุ้นกู้	4
5. ข้อแตกต่างระหว่างหุ้นทุนและหุ้นกู้	5
6. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับหุ้นกู้	5
7. แบบประเมินผลการเรียนรู้หน่วยที่ 7	16
8. เฉลยแบบประเมินผลการเรียนรู้หน่วยที่ 7	18

หน่วยที่ 7

หุ้นกู้ของบริษัทมหาชนจำกัด

แนวคิด

บริษัทจำกัดที่ออกหุ้นกู้ได้ต้องเป็นบริษัทมหาชนจำกัด และต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ก่อน หุ้นกู้มี 2 ชนิดคือ หุ้นกู้ชนิดไถ่ถอนครั้งเดียว และหุ้นกู้ชนิดไถ่ถอนเป็นงวด หุ้นกู้จำหน่ายได้ 3 ราคา คือ ราคาตามมูลค่า ราคาสูงกว่ามูลค่า และราคาต่ำกว่ามูลค่า ซึ่งส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้และส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ จะต้องตัดบัญชีให้หมดตามอายุของหุ้นกู้ ถ้าบริษัทมีเงินทุนหมุนเวียนมาก ก็จะไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนครบกำหนด เพื่อลดภาระหนี้สินและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับดอกเบี้ย ทำให้เกิดผลกำไรหรือขาดทุนจากการไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนครบกำหนด ส่วนการจำหน่ายหุ้นกู้ระหว่างงวดดอกเบี้ย บริษัทจะได้รับเงินจากราคาขายรวมดอกเบี้ยค้างจ่าย

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของหุ้นกู้
2. ชนิดของหุ้นกู้
3. รายการที่ต้องมีในใบหุ้นกู้
4. หลักเกณฑ์ในการออกหุ้นกู้
5. ข้อแตกต่างระหว่างหุ้นทุนและหุ้นกู้
6. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับหุ้นกู้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของหุ้นกู้ได้
2. บอกชนิดของหุ้นกู้ได้
3. บอกรายการที่ควรจะมีในใบหุ้นกู้ได้
4. บอกหลักเกณฑ์ในการออกหุ้นกู้ได้
5. อธิบายข้อแตกต่างระหว่างหุ้นทุนและหุ้นกู้ได้
6. บันทึกบัญชีเกี่ยวกับหุ้นกู้ได้

1. ความหมายของหุ้นกู้

ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หุ้นกู้ หมายถึง ตราสารแห่งหนึ่งไม่ว่าจะเรียกชื่อใดที่แบ่งเป็นหน่วย แต่ละหน่วยมีมูลค่าเท่ากันและกำหนดประโยชน์ตอบแทนไว้เป็นการล่วงหน้าในอัตราเท่ากันทุกหน่วย โดยบริษัทออกให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินหรือผู้ซื้อเพื่อแสดงสิทธิที่จะได้รับเงิน หรือผลประโยชน์อื่นของผู้ถือตราสารดังกล่าว แต่ไม่รวมถึงตัวเงิน

2. ชนิดของหุ้นกู้

หุ้นกู้อาจจำแนกเป็นหลายชนิด ดังนี้

1. หุ้นกู้ที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน
2. หุ้นกู้ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน
3. หุ้นกู้ที่จดทะเบียนผู้ถือหุ้น
4. หุ้นกู้ที่ออกให้แก่ผู้ถือ
5. หุ้นกู้ที่ครบกำหนดไถ่ถอนในวันเดียวกัน
6. หุ้นกู้ที่ครบกำหนดไถ่ถอนคืนเป็นงวดๆ
7. หุ้นกู้ที่บริษัทสงวนสิทธิที่จะไถ่ถอนคืนก่อนกำหนด
8. หุ้นกู้ที่เปลี่ยนเป็นหุ้นสามัญ หรือหุ้นกู้แปลงสภาพ

3. รายการที่ต้องมีในใบหุ้นกู้

รายการที่ต้องมีในใบหุ้นกู้อย่างน้อยจะต้องมีรายการดังต่อไปนี้

1. ชื่อบริษัทผู้ออก
2. เลขทะเบียนบริษัท และวันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนบริษัท
3. จำนวนเงินที่ออกหุ้นกู้
4. ชื่อผู้ถือหุ้นกู้ หรือคำแถลงว่าได้ออกหุ้นกุนั้นให้แก่ผู้ถือ
5. ชนิด มูลค่า เลขที่ใบหุ้นกู้ จำนวนหุ้นกู้และจำนวนเงิน อัตราดอกเบี้ย และระยะเวลาการชำระเงินคืน
6. วิธีการ เวลา และสถานที่สำหรับการชำระดอกเบี้ยจ่ายและการไถ่ถอนหุ้นกู้
7. สิทธิของผู้ถือหุ้นกู้ ในกรณีที่มีบริษัทมีหนี้ก่อนการออกหุ้นกู้
8. วิธีการแปลงสภาพแห่งสิทธิ (ถ้ามี)
9. ลายมือชื่อกรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันบริษัทหรือนายทะเบียนหุ้นกู้
10. วัน เดือน ปีที่ออกหุ้นกู้
11. รายการอื่นที่คณะกรรมการ ก.ล.ด. ประกาศกำหนด

4. หลักเกณฑ์ในการออกหุ้นกู้

บริษัทมหาชนจำกัดจะออกหุ้นกู้เพื่อเสนอขายต่อประชาชน ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ก่อน หลักเกณฑ์ในการออกหุ้นกูดังนี้

1. ต้องมีมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 4
2. ขออนุญาตต่อคณะกรรมการ ก.ล.ต.
3. การจดทะเบียนหุ้นกู้จะต้องมีรายการตามกฎหมายกำหนด ดังนี้
  - 3.1 จำนวนเงินที่จะกู้
  - 3.2 จำนวนหุ้นกู้และมูลค่าหุ้นกู้
  - 3.3 อัตราดอกเบี้ย
  - 3.4 วิธีการไถ่ถอนหุ้นกู้และกำหนดเวลาที่ต้องไถ่ถอนคืน
  - 3.5 ถ้าบริษัทออกหุ้นกู้ไว้ก่อนแล้ว ต้องแสดงยอดเงินที่เป็นหนี้หุ้นกู้เก่าด้วย
  - 3.6 กำหนดราคาที่จะออกหุ้นกู้
  - 3.7 วิธีส่งใช้หุ้นกู้และกำหนดเวลาที่ต้องส่งใช้
  - 3.8 เงินทุนของบริษัท และยอดเงินที่ส่งใช้ค่าหุ้นแล้ว
  - 3.9 สินทรัพย์ของบริษัทที่แสดงในงบดุลฉบับสุดท้าย
4. หุ้นกู้จะต้องมีมูลค่าไม่ต่ำกว่าฉบับละ 100 บาท และต้องชำระเป็นเงินสด จะขอหักกลบลดหนี้กับบริษัทมิได้
5. จำนวนเงินที่ออกหุ้นกุนั้น ต้องไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ผู้ถือหุ้นส่งใช้แล้ว และไม่เกินราคาสินทรัพย์สุทธิ ตามงบดุลครั้งสุดท้ายของบริษัท
6. หุ้นกู้ที่เสนอขายได้ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ให้ได้รับการยกเว้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ที่ห้ามมิให้คิดอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี

ซึ่งอัตราดอกเบี้ยของหุ้นกู้ จะมีผลต่อราคาขายหุ้นกู้ กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้เท่ากับอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด บริษัทจะขายหุ้นกู้ได้ในราคาตามมูลค่า ถ้าอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด บริษัทจะขายหุ้นกู้ได้ในราคาสูงกว่ามูลค่า ในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด บริษัทจะขายหุ้นกู้ได้ในราคาต่ำกว่ามูลค่า

5. ข้อแตกต่างระหว่างหุ้นทุนและหุ้นกู้

หุ้นทุน	หุ้นกู้
1. ผู้ถือหุ้นทุนมีฐานะเป็นเจ้าของบริษัท	1. ผู้ถือหุ้นกู้มีฐานะเป็นเจ้าหนี้บริษัท
2. ผู้ถือหุ้นทุนมีสิทธิในการบริหารงานของบริษัทและมีสิทธิลงมติในที่ประชุมใหญ่เพื่อเลือกกรรมการบริษัท	2. ผู้ถือหุ้นกู้ไม่มีสิทธิบริหารงานของบริษัทและไม่มีสิทธิลงมติในที่ประชุมใหญ่เพื่อเลือกกรรมการบริษัท
3. ผู้ถือหุ้นทุนได้รับเงินปันผลจากกำไรในอัตราที่ไม่แน่นอนและไม่สม่ำเสมอทุกปี	3. ผู้ถือหุ้นกู้จะได้รับดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนดไว้แน่นอน
4. เมื่อเลิกกิจการผู้ถือหุ้นทุนจะได้รับการคืนทุนภายหลังผู้ถือหุ้นกู้	4. เมื่อเลิกกิจการ ผู้ถือหุ้นกู้จะได้รับคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ก่อนผู้ถือหุ้นทุน

6. การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับหุ้นกู้

6.1 การจำหน่ายหุ้นกู้

ตัวอย่างที่ 1 บริษัทออกหุ้นกู้จำนวน 1,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท อัตราดอกเบี้ย 8 % ต่อปี หุ้นกู้มีกำหนดไถ่ถอน 5 ปี การบันทึกรายการเกี่ยวกับการออกหุ้นเป็นดังนี้

กรณีจำหน่ายหุ้นกู้ในราคาตามมูลค่า จำนวนเงินที่ได้รับจะเท่ากับมูลค่าหุ้นกู้

การบันทึกบัญชี

เดบิต	เงินสด(1,000 x 100)	100,000	
	เครดิต	หุ้นกู้	100,000
	จำหน่ายหุ้นกู้ในราคาตามมูลค่า		

กรณีจำหน่ายหุ้นกู้ในราคาสูงกว่ามูลค่า จำนวนเงินที่ได้รับสูงกว่ามูลค่าหุ้นกู้ ให้บันทึกจำนวนที่สูงกว่ามูลค่าหุ้นกู้ไว้ในบัญชีส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ เช่น จำหน่ายในราคา 103%

การบันทึกบัญชี

เดบิต	เงินสด (1,000 x 103)	103,000	
	เครดิต	หุ้นกู้ (1,000 x 100)	100,000
	ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ (1,000 x 3)	3,000	
	จำหน่ายหุ้นกู้ในราคาสูงกว่ามูลค่า(100 x 103% = 103)		

กรณีจำหน่ายหุ้นกู้ในราคาต่ำกว่ามูลค่า จำนวนเงินที่ได้รับต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ ให้บันทึกจำนวนที่ต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ไว้ในบัญชีส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ เช่น จำหน่ายในราคา 98%

การบันทึกบัญชี

เดบิต	เงินสด (1,000 x 98)	98,000	
	ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ (1,000 x 2)	2,000	
เครดิต	หุ้นกู้ (1,000 x 100)		100,000
	จำหน่ายหุ้นกู้ในราคาต่ำกว่ามูลค่า (100 x 98% = 98)		

6.2 การตัดส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้

1. การตัดบัญชีส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้

เกิดจากบริษัทจำหน่ายหุ้นกู้ในราคาสูงกว่ามูลค่า ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้จะนำมาปรับยอดดอกเบี้ยจ่ายให้ถูกต้อง การตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้จะมีการตัดบัญชีเท่ากับอายุหุ้นกู้เป็นจำนวนเท่ากันทุกปี ทุกครั้งที่จ่ายดอกเบี้ยให้ตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ไปลดบัญชีดอกเบี้ยจ่าย เพื่อแสดงให้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ในสัญญาหุ้นกู้ เมื่อครบกำหนดไถ่ถอนหุ้นกู้บัญชีส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้จะถูกตัดหมดไป วิธีที่นิยมใช้ตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้คือ ตัดวิธีเส้นตรง (Straight line Method) ซึ่งเป็นการตัดจ่ายส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้เท่า ๆ กันทุกปี

ตัวอย่างที่ 2 จากตัวอย่างที่ 1 ถ้าจำหน่ายหุ้นกู้ในราคา 103% จะมีส่วนเกินกว่ามูลค่าหุ้นกู้ 3,000 บาท จ่ายดอกเบี้ยปีละ 8,000 บาท เป็นเวลา 5 ปี การตัดส่วนเกินกว่ามูลค่าหุ้นกู้ จะปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางแสดงการตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ตามวิธีเส้นตรง

สิ้นปี	(1) ดอกเบี้ยจ่าย (100,000 x 8% = 8,000)	(2) ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ ตัดบัญชี (3,000 ÷ 5 = 600)	(3) ดอกเบี้ยถัวเฉลี่ย (1)-(2)	(4) ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ ตามบัญชี (4)-(2)
1	8,000	600	7,400	3,000 2,400
2	8,000	600	7,400	1,800
3	8,000	600	7,400	1,200
4	8,000	600	7,400	600
5	8,000	600	7,400	-
	40,000	3,000	37,000	-

การบันทึกบัญชีเมื่อจ่ายดอกเบี้ยจ่ายและตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ จะเป็นดังนี้

เดบิต ดอกเบี้ยจ่าย	7,400	
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้	600	
เครดิต เงินสด		8,000
จ่ายดอกเบี้ยจ่ายและตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้		

2. การตัดบัญชีส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้

เกิดจากบริษัทจำหน่ายหุ้นกู้ในราคาต่ำกว่ามูลค่า ส่วนลดมูลค่าหุ้นกู้มีการตัดบัญชีเท่ากับอายุหุ้นกู้เป็นจำนวนเท่ากันทุกปี ทุกครั้งที่จ่ายดอกเบี้ย ให้ตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ไปเพิ่มบัญชีดอกเบี้ยจ่าย เพื่อแสดงให้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยจ่ายที่แท้จริงสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ในสัญญาหุ้นกู้ ในวันที่หุ้นกู้ครบกำหนดไถ่ถอน ส่วนลดมูลค่าหุ้นกู้จะถูกตัดบัญชีหมด การตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้วิธีที่นิยมใช้ เช่นเดียวกับส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ คือ ตัดวิธีเส้นตรง(Straight line Method) ซึ่งเป็นการตัดจ่ายส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้เท่า ๆ กันทุกปี

ตัวอย่างที่ 3 จากตัวอย่างที่ 1 ถ้าจำหน่ายหุ้นกู้ในราคา 98% จะมีส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ 2,000 บาท จ่ายดอกเบี้ยปีละ 8,000 บาท เป็นเวลา 5 ปี การตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ จะปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางแสดงการตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ตามวิธีเส้นตรง

สิ้นปี	(1) ดอกเบี้ยจ่าย (100,000 x 8% = 8,000)	(2) ส่วนต่ำกว่ามูลค่า หุ้นกู้ตัดบัญชี (2,000 ÷ 5 = 400)	(3) ดอกเบี้ยถัวเฉลี่ย (1)+(2)	(4) ส่วนต่ำกว่ามูลค่า หุ้นกู้ตามบัญชี (4)-(2)
1	8,000	400	8,400	2,000 1600
2	8,000	400	8,400	1,200
3	8,000	400	8,400	800
4	8,000	400	8,400	400
5	8,000	400	8,400	-
	40,000	2,000	42,000	-

การบันทึกบัญชีเมื่อจ่ายดอกเบี้ยจ่ายและตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ จะเป็นดังนี้

เดบิต ดอกเบี้ยจ่าย	8,400	
เครดิต เงินสด		8,000
ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้		400
จ่ายดอกเบี้ยจ่ายและตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้		

6.3 การไถ่ถอนหุ้นกู้ แบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ

1. การไถ่ถอนหุ้นกู้ ณ วันครบกำหนด
2. การไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนวันครบกำหนด
3. การไถ่ถอนหุ้นกู้เป็นงวด

1. การไถ่ถอนหุ้นกู้ ณ วันครบกำหนด

ในกรณีที่บริษัทไถ่ถอนหุ้นกู้ ณ วันครบกำหนด บัญชีส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้หรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้จะปิดบัญชีหมดไป จะไม่มีกำไรหรือขาดทุนจากการไถ่ถอนหุ้นกู้ เพราะมูลค่าตามบัญชีของหุ้นกู้จะเท่ากับมูลค่าของหุ้นกู้ ณ วันครบกำหนด

ตัวอย่างที่ 4 จากตัวอย่างที่ 1 เมื่อครบกำหนดบริษัทไถ่ถอนหุ้นกู้ การบันทึกการเกี่ยวกับการไถ่ถอนหุ้นกู้เป็นดังนี้

เดบิต หุ้นกู้	100,000	
เครดิต เงินสด(1,000 x 100)		100,000
ไถ่ถอนหุ้น ณ วันครบกำหนด		

2. การไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนวันครบกำหนด

ในกรณีที่บริษัทมีเงินทุนหมุนเวียนมากพอที่จะไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนกำหนด ซึ่งอาจจะไถ่ถอนในราคาตามมูลค่า ราคาสูงกว่ามูลค่าหรือราคาต่ำกว่ามูลค่า ทำให้มีผลกำไรหรือขาดทุนจากการไถ่ถอนหุ้นกู้

ขั้นตอนการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนครบกำหนด

ขั้นที่ 1 ปรับปรุงดอกเบี้ยค้างจ่าย โดยนับจากงวดสุดท้ายที่จ่ายดอกเบี้ยจนถึงวันไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนกำหนด (ถ้าไถ่ถอนตรงกับงวดดอกเบี้ยก็ไม่ต้องปรับปรุงบัญชี) จะบันทึกบัญชีโดย

เดบิต ดอกเบี้ยจ่าย	xx	
เครดิต ดอกเบี้ยค้างจ่าย		xx

ขั้นที่ 2 ตัดส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ โดยนับจากวันที่ตัดส่วนเกินหรือส่วนต่ำครั้งสุดท้ายหลังสุด จนถึงวันไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนกำหนด จะบันทึกบัญชีโดย

กรณีตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้

เดบิต ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้	xx	
เครดิต ดอกเบี้ยจ่าย		xx

กรณีตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้

เดบิต ดอกเบี้ยจ่าย	xx	
เครดิต ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้		xx

ขั้นที่ 3 บันทึกการไถ่ถอนหุ้นกู้ โดยปิดบัญชีส่วนเกินหรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ พร้อมจ่ายดอกเบี้ยค้างจ่าย ตามที่ปรับปรุงไว้ในขั้นที่ 1

กรณีมีส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ จะบันทึกบัญชีโดย

เดบิต หุ้นกู้	xx	
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ (ปิดบัญชีส่วนที่เหลือ)	xx	
ดอกเบี้ยค้างจ่าย	xx	
เครดิต เงินสด (จำนวนเงินไถ่ถอน+ดอกเบี้ยค้างจ่าย)		xx
กำไรจากการไถ่ถอนหุ้นกู้ *		xx

กรณีมีส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ จะบันทึกบัญชีโดย

เดบิต หุ้นกู้	xx	
ดอกเบี้ยค้างจ่าย	xx	
ขาดทุนจากการไถ่ถอนหุ้นกู้*	xx	
เครดิต เงินสด (จำนวนเงินไถ่ถอน+ดอกเบี้ยค้างจ่าย)		xx
ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ (ปิดบัญชีส่วนที่เหลือ)		xx

* ผลต่างทางด้านเครดิตให้บันทึกเป็นกำไรจากการไถ่ถอนหุ้นกู้ ส่วนผลต่างทางด้านเดบิตให้บันทึกเป็นขาดทุนจากการไถ่ถอนหุ้นกู้

ตัวอย่างที่ 5 เมื่อ 1 เมษายน 2548 บริษัทออกหุ้นกู้จำนวน 1,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท ในราคา 103% อัตราดอกเบี้ย 8 % ต่อปี หุ้นกั้มีกำหนดไถ่ถอน 5 ปี (หุ้นกั้ครบกำหนด 1 เมษายน 2553) กำหนดจ่ายดอกเบี้ยทุกวันที่ 1 เมษายน สมมติว่าบริษัทไถ่ถอนหุ้นกั้ก่อนกำหนด เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2552 ในราคา 95% การบันทึกรายการเกี่ยวกับหุ้นกั้และการไถ่ถอนหุ้นกั้ในปี 2552 เป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วัน เดือน ปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
2552						
ม.ค.	1 ดอกเบี้ยค้างจ่าย ดอกเบี้ยจ่าย โอนกลับรายการบัญชีดอกเบี้ยค้างจ่าย		6,000	-	6,000	-
เม.ย.	1 ดอกเบี้ยจ่าย(100,000x8%) เงินสด จ่ายดอกเบี้ยจ่าย		8,000	-	8,000	-
	ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกั้(3,000x3/60) ดอกเบี้ยจ่าย ตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกั้ 3 เดือน		150	-	150	-
ก.ค.	1 ดอกเบี้ยจ่าย(100,000x8%x3/12) ดอกเบี้ยค้างจ่าย ปรับปรุงดอกเบี้ยจ่ายก่อนไถ่ถอน 3 เดือน		2,000	-	2,000	-
	ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกั้(3,000X3/60) ดอกเบี้ยจ่าย ตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกั้ก่อนไถ่ถอน 3 เดือน		150	-	150	-
	หุ้นกั้ ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกั้(3,000x9/60) ดอกเบี้ยค้างจ่าย เงินสด(100,000x95% = 95,000+2,000) กำไรจากการไถ่ถอนหุ้นกั้ ไถ่ถอนหุ้นกั้ในราคา95%ปีตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกั้ ที่เหลือปี 2552 = 6 ค. + ปี 2553 = 3 ค. รวม 9 เดือน		100,000 450 2,000	- - -	97,000 5,450	- -

ตัวอย่างที่ 6 เมื่อ 1 เมษายน 2548 บริษัทออกหุ้นกู้จำนวน 1,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท ในราคา 98% อัตราดอกเบี้ย 8 % ต่อปี หุ้นกู้มีกำหนดไถ่ถอน 5 ปี (หุ้นกู้ครบกำหนด 1 เมษายน 2553) กำหนดจ่ายดอกเบี้ยงวด 6 เดือน ในวันที่ 1 เมษายน และ 1 ตุลาคม สมมติว่าบริษัทไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนกำหนด เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2552 ในราคา 102% การบันทึกรายการเกี่ยวกับหุ้นกู้และการไถ่ถอนหุ้นกู้ในปี 2552 เป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วัน เดือน ปี	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
2552						
ม.ค.	1 ดอกเบี้ยค้างจ่าย ดอกเบี้ยจ่าย โอนกลับรายการบัญชีดอกเบี้ยค้างจ่าย		2,000	-	2,000	-
เม.ย.	1 ดอกเบี้ยจ่าย(100,000 x 8% x 6/12) เงินสด จ่ายดอกเบี้ยงวด 6 เดือน		4,000	-	4,000	-
	ดอกเบี้ยจ่าย ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้(2,000 x 3/60) ตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ 3 เดือน		100	-	100	-
ก.ค.	1 ดอกเบี้ยจ่าย(100,000 x 8% x 3/12) ดอกเบี้ยค้างจ่าย ปรับปรุงดอกเบี้ยจ่าย 3 เดือนก่อนไถ่ถอนหุ้นกู้		2,000	-	2,000	-
	ดอกเบี้ยจ่าย ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้(2,000 x 3/60) ตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ 3 เดือนก่อนไถ่ถอนหุ้นกู้		100	-	100	-
	หุ้นกู้ ดอกเบี้ยค้างจ่าย ขาดทุนจากการไถ่ถอนหุ้นกู้ เงินสด(100,000 x 102% = 102,000 + 2,000) ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้(2,000 x 9/60) ไถ่ถอนหุ้นกู้ในราคา 102% ปิดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ ที่เหลือปี 2552 = 6 ค. + ปี 2553 = 3 ค. รวม 9 เดือน		100,000	-		
			2,000	-		
			2,300	-		
					104,000	-
					300	-

3. การไถ่ถอนหุ้นกู้เป็นงวด

การไถ่ถอนหุ้นกู้ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นการไถ่ถอนหุ้นกู้ทั้งจำนวนเมื่อครบกำหนด ทำให้เป็นภาระหนักในการจ่ายเงิน ดังนั้นบริษัทอาจจะใช้วิธีการไถ่ถอนหุ้นกู้เป็นงวด เพื่อบรรเทาภาระในการจ่ายเงิน โดยปกติการไถ่ถอนเป็นงวดจะไถ่ถอนปีละครั้ง ในกรณีนี้การตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ หรือส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ จะตัดไม่เท่ากันทุกปี แต่จะลดลงไปตามลำดับ (Bond Outstanding Method) จำนวนดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายก็ลดลงทุกปีเช่นกัน เพราะมูลค่าเงินกู้ที่ค้างจะลดลงทุกปี

กรณีที่ 1 จำหน่ายหุ้นกู้ในราคาสูงกว่ามูลค่า

ตัวอย่างที่ 7 เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548 บริษัทออกหุ้นกู้ 100,000 บาท ขายในราคา 106% กำหนดไถ่ถอนทุกวันสิ้นปี ปีละ 20,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 10% ต่อปี

ตารางแสดงการตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ตามวิธีเส้นตรง

สิ้นปี	(1) หุ้นกู้ค้างชำระ	(2) เศษส่วนที่ใช้ตัด ส่วนเกินมูลค่า	(3) ส่วนเกินมูลค่า หุ้นกู้ตัดบัญชี	(4) จ่ายดอกเบี้ย หุ้นกู้ค้างชำระ 10% ต่อปี	(5) ดอกเบี้ยจ่าย (4)-(3)
2548	100,000	10/30	2,000	10,000	8,000
2549	80,000	8/30	1,600	8,000	6,400
2550	60,000	6/30	1,200	6,000	4,800
2551	40,000	4/30	400	4,000	3,200
2552	20,000	2/30	400	2,000	1,600
	300,000	30/30	6,000	30,000	24,000

เศษส่วนหาได้ดังนี้

$$\text{สิ้นปี 2548} \quad \frac{100,000}{300,000} = \frac{10}{30}$$

$$\text{สิ้นปี 2549} \quad \frac{80,000}{300,000} = \frac{8}{30}$$

จำนวนส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ที่ตัดบัญชี

$$\text{สิ้นปี 2548} \quad 6,000 \times \frac{10}{30} = 2,000 \text{ บาท}$$

$$\text{สิ้นปี 2549} \quad 6,000 \times \frac{8}{30} = 1,600 \text{ บาท}$$

จ่ายดอกเบี้ยหุ้นกู้ค้างชำระ

สิ้นปี 2548 $100,000 \times 10\% = 10,000$ บาท

สิ้นปี 2549 $80,000 \times 10\% = 8,000$ บาท

การบันทึกรายการในวันไถ่ถอนหุ้นกู้เป็นงวด มีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วัน เดือน ปี	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
2548 ธ.ค. 31	ดอกเบี้ยจ่าย ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ เงินสด($100,000 \times 10\%$) จ่ายดอกเบี้ยและตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้		8,000	-	10,000	-
	หุ้นกู้ เงินสด ไถ่ถอนหุ้นกู้ตามงวด		20,000	-	20,000	-

สมุดรายวันทั่วไป

วัน เดือน ปี	รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
2549 ธ.ค. 31	ดอกเบี้ยจ่าย ส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ เงินสด($80,000 \times 10\%$) จ่ายดอกเบี้ยและตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้		6,400	-	8,000	-
	หุ้นกู้ เงินสด ไถ่ถอนหุ้นกู้ตามงวด		20,000	-	20,000	-

การบันทึกรายการปี 2550, 2551 และ 2552 บันทึกทำนองเดียวกัน

กรณีที่ 2 จำหน่ายหุ้นกู้ในราคาต่ำกว่ามูลค่า

ตัวอย่างที่ 8 เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548 บริษัทออกหุ้นกู้ 200,000 บาท ขายไปในราคา 197,000 บาท กำหนดไถ่ถอนทุกวันสิ้นปี ปีละ 40,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 8% ต่อปี

ตารางแสดงการตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ตามวิธีเส้นตรง

สิ้นปี	(1) หุ้นกู้ค้างชำระ	(2) เศษส่วนที่ใช้ตัด ส่วนต่ำกว่ามูลค่า	(3) ส่วนต่ำกว่า มูลค่าหุ้นกู้ ตัดบัญชี	(4) จ่ายดอกเบี้ย หุ้นกู้ค้างชำระ 8% ต่อปี	(5) ดอกเบี้ยจ่าย (3)+(4)
2548	200,000	20/60	1,000	16,000	17,000
2549	160,000	16/60	800	12,800	13,600
2550	120,000	12/60	600	9,600	10,200
2551	80,000	8/60	400	6,400	6,800
2552	40,000	4/60	200	3,200	3,400
	600,000	60/60	3,000	48,000	51,000

เศษส่วนหาได้ดังนี้

$$\begin{array}{l} \text{สิ้นปี 2548} \quad \frac{200,000}{600,000} = \frac{20}{60} \\ \text{สิ้นปี 2549} \quad \frac{160,000}{600,000} = \frac{16}{60} \end{array}$$

จำนวนส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ที่ตัดบัญชี

$$\begin{array}{l} \text{สิ้นปี 2548} \quad 3,000 \times \frac{20}{60} = 1,000 \text{ บาท} \\ \text{สิ้นปี 2549} \quad 3,000 \times \frac{16}{60} = 800 \text{ บาท} \end{array}$$

จ่ายดอกเบี้ยหุ้นกู้ค้างชำระ

$$\begin{array}{l} \text{สิ้นปี 2548} \quad 200,000 \times 8\% = 16,000 \text{ บาท} \\ \text{สิ้นปี 2549} \quad 160,000 \times 8\% = 12,800 \text{ บาท} \end{array}$$

การบันทึกรายการในวันไถ่ถอนหุ้นกู้เป็นงวด มีดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

วัน เดือน ปี		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
2548	ธ.ค. 31	ดอกเบี้ยจ่าย ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ เงินสด(200,000 x 8%) จ่ายดอกเบี้ยและตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้		17,000	-	1,000	-
		หุ้นกู้ เงินสด ไถ่ถอนหุ้นกู้ตามงวด		40,000	-	40,000	-

สมุดรายวันทั่วไป

วัน เดือน ปี		รายการ	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
2549	ธ.ค. 31	ดอกเบี้ยจ่าย ส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ เงินสด(160,000 x 8%) จ่ายดอกเบี้ยและตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้		13,600	-	800	-
		หุ้นกู้ เงินสด ไถ่ถอนหุ้นกู้ตามงวด		40,000	-	40,000	-

การบันทึกรายการปี 2550, 2551 และ 2552 บันทึกทำนองเดียวกัน

แบบฝึกหัดหน่วยที่ 7

เรื่อง หุ้นกู้ของบริษัทมหาชนจำกัด

ตอนที่ 1 ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงอธิบายความหมายของหุ้นกู้
2. หุ้นกู้มีกี่ชนิด อะไรบ้าง
3. จงบอกความแตกต่างระหว่างหุ้นทุนกับหุ้นกู้
4. การไถ่ถอนหุ้นกู้มีกี่วิธี อะไรบ้าง
5. จงบอกขั้นตอนการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนครบกำหนด

ตอนที่ 2 ให้ปฏิบัติตามคำสั่ง

1. เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2550 บริษัท ไทยรุ่ง จำกัด ได้จดทะเบียนและจำหน่ายหุ้นกู้ จำนวน 10,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท จำหน่ายในราคาสูงกว่ามูลค่า 5% อัตราดอกเบี้ย 8% ต่อปี หุ้นกู้มีกำหนดไถ่ถอน 5 ปี กำหนดจ่ายดอกเบี้ยทุกวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี และตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้ในวันที่จ่ายดอกเบี้ย

ให้ทำ

1. ตารางแสดงการตัดส่วนเกินมูลค่าหุ้นกู้
2. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปปี 2550, 2551 และปีที่ครบกำหนดไถ่ถอน

2. เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 บริษัท สินพล จำกัด ได้ออกหุ้นกู้มูลค่า 800,000 บาท ในราคา 97% อัตราดอกเบี้ย 6% ต่อปี หุ้นกู้มีกำหนดไถ่ถอน 5 ปี กำหนดจ่ายดอกเบี้ยทุกวันที่ 1 พฤษภาคม และ 1 พฤศจิกายน และตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ในวันที่จ่ายดอกเบี้ย

ให้ทำ บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปปี 2550, 2551 และปีที่ครบกำหนดไถ่ถอน

3. เมื่อ 1 มกราคม 2550 บริษัท ดาวเรือง จำกัด (มหาชน) จดทะเบียนหุ้นกู้และออกจำหน่าย จำนวน 6,000 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท ในราคา 97% อัตราดอกเบี้ย 6% ต่อปี หุ้นกู้มีกำหนดไถ่ถอน 5 ปี กำหนดจ่ายดอกเบี้ยทุกวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี ต่อมาบริษัทไถ่ถอนหุ้นกู้ก่อนกำหนด เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2552 ในราคาหุ้นละ 103 บาท

ให้ทำ บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปปี 2550, 2551 และ 2552

4. เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2550 บริษัท วันดี จำกัด (มหาชน) จัดทะเบียนหุ้นกู้มูลค่า 600,000 บาท และจำหน่ายในราคา 95% อัตราดอกเบี้ย 5 % ต่อปี หุ้นกู้มีกำหนดไถ่ถอนทุกวันที่ 1 มกราคม เป็นเวลา 5 ปี ปีละ 120,000 บาท กำหนดจ่ายดอกเบี้ยทุกวันที่ 1 มกราคม และตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้ในสิ้นงวดบัญชีวันที่ 31 ธันวาคม เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2553 บริษัทไถ่ถอนหุ้นกู้ทั้งหมดในราคา 102%

ให้ทำ

1. ตารางการตัดส่วนต่ำกว่ามูลค่าหุ้นกู้
2. บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปปี 2550, 2551 และปีที่ครบกำหนดไถ่ถอน